

ÖĞRETMEN ADAYLARI VE ÖĞRETMENLERİN DEMOKRATİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ¹

Kadir KARATEKİN

Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fak., Sınıf Öğretmenliği ABD, Kastamonu.

Zihni MEREY

Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sos. Bilgiler Eğitimi ABD, Ankara.

Zafer KUŞ

Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sos. Bilgiler Eğitimi ABD, Kırşehir.

İlk Kayıt Tarihi: 07.06.2012

Yayına Kabul Tarihi: 24.12.2012

Özet

Bu çalışmada öğretmen adaylarının ve görevdeki öğretmenlerin demokratik tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. Tarama modelinde yürütülmüş bu çalışmada Gözütok (1995) tarafından geliştirilen “Demokratik Tutum Ölçeği”, 2010-2011 eğitim-öğretim döneminde Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 200 öğretmen adayı ile Mamak ilçesinde ilköğretimde görev yapan 200 öğretmene uygulanmıştır. Uygulama sonucunda, demokratik tutumların öğretmen adayı ve öğretmen olma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin demokratik tutumlarının orta düzeyde olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarında cinsiyet değişkeni demokratik tutum üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmazken öğretmenlerde kadınların lehine anlamlı bir farklılık oluşturmuştur. Gelir düzeyi yüksek olan öğretmenlerin demokratik tutumları, gelir düzeyi düşük olan öğretmenlere göre daha olumlu iken öğretmen adaylarında gelir düzeyinin yükselmesi demokratik tutumlar üzerinde olumlu bir etki oluşturmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayı, öğretmen, demokratik tutum, demokrasi.

ANALYSIS OF THE DEMOCRATIC ATTITUDES OF PRE-SERVICE TEACHERS AND TEACHERS IN TERMS OF SOME VARIABLES

Abstract

This study is a descriptive research in the scanning model. As for data collection, “Democratic Attitude Scale” developed by Gözütok (1995) has been used. This scale is applied

1. Bu çalışmanın özeti V. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

to 200 pre-service teachers studying at Faculty of Education in Gazi University in the 2010-2011 academic year and to 200 teachers teaching at a primary school in Mamak district in Ankara. As a result of this study, democratic attitudes of pre-service teachers and teachers do not vary significantly. Also, it has been found that pre-service teachers and teachers have mid-level democratic attitudes. While there is not any significant difference in democratic attitudes of pre-service teachers in terms of the sex variable, the sex variable has constituted a noticeable difference on democratic attitudes of teachers in favor of women. While democratic attitudes of teachers who have high-income are more positive than those who have low-income, high level of income has not had any positive effect on democratic attitudes among pre-service teachers.

Keywords: Pre-Service teachers, teachers, democratic attitude, democracy.

1. Giriş

Bir toplumda demokrasinin yaşaması için o toplumda demokrasi kültürünün var olması, başka bir deyişle bireylerin demokrasiyi yaşam biçimi haline getirmiş olması gerekir. Demokrasi ancak demokrasiyi davranış biçimi olarak özümsemiş ve demokrasi ilkelerini geliştirerek yaşama uygulayabilmiş insanlardan oluşan toplumlarda yaşar ve gelişir. Demokratik düzenin devam etmesi ve demokrasinin en iyi biçimde uygulanması için toplumu oluşturan bireylere küçük yaşlardan başlayarak, demokrasinin özünün kavratılması gerekir. Toplumsal bir sistemde demokrasi kurumunun iyi ve sağlıklı işleminin ön koşulu iyi eğitilmiş, bilinçli yurttaşlara sahip olmaktır (Demirbolat, 1997). Bilinçli yurttaşların yetişeceği en önemli kurum ise okuldur. Okullar, bireye toplum kültürünü yansıtırma fonksiyonunu yerine getirirken diğer tüm değerlerle birlikte demokrasi kültürünü de kazandırır. Birlikte yaşama kurallarının en yoğun olarak yaşandığı yer olan okul; demokrasi, hak ve özgürlük, saygı ve hoşgörü gibi değerlerin sınanması ve yerleştirilmesi için eşi bulunmaz bir ortamdır. Bu süreçte, bireyin tutum ve davranışlarını etkileyebilecek unsurlardan en önemlisi ise öğretmendir. Çünkü, demokratik değerleri bir yaşam biçimine dönüştürmüş bireylerin yetişmesi okul ortamı içerisinde, ancak bu değerleri benimsemiş öğretmenlerle mümkündür (Çankaya ve Seçkin, 2004). Öğretmen, sınıf içi ve dışında sahip olduğu roller nedeniyle etkili bir demokrasi eğitiminin gerçekleştirilmesinde adeta bir lider konumundadır. Jacobsen ve diğ. (1985) demokratik lider öğretmeni, öğrencinin fikirlerini soran, ne yapılabileceği konusunda öğrenciler ile uzlaşan, kendi çalışma planını seçmesine imkân veren bir uzman olarak tanımlar. Demokratik bir öğretmen öğrenci ile girdiği iletişimi sadece bir öğrenme ve öğretme etkinliği olarak ele almamalıdır. Sınıf ortamındaki iletişim, öğrenme ve öğretme etkinliğinden öte öğrencinin benlik bilincinin gelişmesine olumlu katkı sağlamak, özne birey olarak varlığının değerinin farkına vardırarak ve bu süreçlerin doğal bir uzantısı olarak bağımsız düşünme alışkanlığını kazandırmak gibi çok önemli işlevlere sahiptir (Demirbolat, 1999).

Öğretmenlerin temel görevlerinden biri sınıflarında demokrasiyi uygulamak ve öğrenciler için pozitif bir eğitim süreci yaratmaktır. Eğitim süreci öğretmen ve öğrenci arasındaki etkili bir iletişimle yakından ilgilidir. Sınıflarda etkili bir iletişim oluşturabilmek için, öğretmenler işbirlikli bir öğrenme ortamı oluşturmalı, öğrenciye saygı

duymalı öğrencilere birbirlerinin görüşlerine saygı duymayı öğretmeli ve demokratik değerleri öğretmek, öğrencilerin bilişsel ve farkındalık seviyesini artırmalıdır (Alobiedat ve Saraierh, 2009; Henderson, 2001). Seal, öğrencilerin değerli olduğunu onlara hissettirmek ve onların kendi kendilerine karar almalarını desteklemenin demokratik öğretmenin temel görevlerinden olduğunu ifade etmektedir (Akt: Alobiedat ve Saraierh, 2009). Ravitch (1991) ise demokratik öğretmenin nasıl olması gerektiği hususundaki görüşünü şu şekilde ifade etmektedir; “sınıflarında çocukların demokratik tutum ve davranış geliştirmesini isteyen öğretmenler, kendileri demokratik toplumun anlamını, işleyişini bilmeli; bu değer ve davranışları göstermelidirler”.

Öğretmen sınıf ikliminin yaratıcısıdır. Bu nedenle sınıftaki yaşamın her ögesini ve anını eğitsel amaçlar yönünde planlı biçimde kullanabilmelidir. Sınıf bir tiyatro, öğretmede yönetmen olmalıdır (Başar, 1997). Öğretmenler, demokratik ilkelere değer verdiğini sadece sözleriyle değil sergiledikleri davranışlarıyla da göstererek demokratik yaşamın en temel destekleyicisi olmalıdır. Bunun yanında iyi bir öğretmen, öğrencilerinin demokratik kazanımları gerçekleştirebilmeleri için özendirici bir ortam ve uygun fırsatlar hazırlamalıdır (Genç, 2006). Çünkü demokrasi sadece kanunlar, düzenlemelerden ibaret değildir ve öğrenciye yalnız teorik dersler aracılığıyla öğretilemez. Demokrasinin temel ilkeleri öğrencilere, yaşamlarında onlara birtakım fırsatlar vererek kazandırılabilir. Öğrenciler bu fırsatlarla en fazla okulda karşılaşır. Bu fırsatlarla karşılaşırken öğrencilerin demokratik değerleri ve ilkeleri öğrenmeleri ve bunları uygulamaları öğretmenlerin yönlendirmesi ve yardımıyla olmalıdır (Beane, 2005; Mosher, Kenny, & Garrod, 1994). Bunun için öncelikle öğretmenin insan haklarına, farklılıkların kaçınılmazlığına, hoşgörü ve saygıya, demokratik bir yaşam biçimine inanması gerekmektedir. Çünkü öğrencilerin, düşünen, eleştiren, tartışan, hayır diyebilen, bağımsız ve etkin kişiler olması birincil olarak öğretmenlere ve eğitim sistemine bağlıdır (Yurtseven, 2003). Kısacası okullarda demokratik bir eğitimin verilebilmesi için öncelikle yarının öğretmenleri olacak olan öğretmen adaylarının ve görevdeki öğretmenlerin demokratik tutum ve davranışlara sahip olması gerekmektedir. Bu noktada öğretmen adayları ve görevde bulunan öğretmenlerimizin ne derece demokratik tutumlara sahip olduğu okullarda verilen/verilecek olan demokrasi eğitiminin niteliği açısından son derece önem arz etmektedir.

Bu nedenle bu alanla ilgili çalışmaların sayısı her geçen gün artmaktadır. Ülkemizde öğretmenlerin demokratik tutum ve algılarını çeşitli açılardan inceleyen bir çok çalışma olduğu gibi (Büyükkaragöz ve Kesici, 1996; Karadağ, Baloğlu ve Yalçınkayalar 2006; Atasoy, 1997; Yurtseven, 2003; Taçman, 2009); öğretmen adaylarının demokratik tutum ve algılarını inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır (Genç ve Kalafat, 2007; Akın. ve Özdemir, 2009; Ektem ve Sünbül, 2011; Nalçacı ve Ercoşkun 2006; Gömleksiz ve Kan, 2008; Aydemir ve Aksoy, 2010; Sarı ve Sadık, 2012). Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının demokratik tutum ve davranışlarının karşılaştırıldığı çalışmaların sayısı ise oldukça sınırlıdır (Çankaya ve Seçkin, 2004; Gürşimşek. ve Göregenli,2004; Saracaloğlu, Evin, ve Varol, 2004).

Bu araştırmanın amacı da öğretmen ve öğretmen adaylarının demokratik tutum-

larını tespit etmek ve demokratik tutumları açısından bir karşılaştırmasını yapmaktır.

2. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları- verilerin toplanması ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama (survey) araştırması bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2009). Karasar'a (1999) göre tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır.

2.2. Araştırma Evreni ve Örneklemi:

Araştırmanın evrenini 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Tarih ve Biyoloji Anabilim Dallarında öğrenim gören öğretmen adayları ve Mamak ilçesinde görev yapan ilköğretim öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise yukarıda belirtilen anabilim dallarında öğrenim gören her sınıf seviyesinden 200 öğretmen adayı ve Mamak ilçesinde 3 ilköğretim okulunda görev yapan 200 öğretmen oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı:

Araştırmada veri toplamak amacıyla çalışma grubuna alınan öğretmen adayları ve öğretmenlere kişisel bilgi formu ve demokratik tutum ölçeği kullanılmıştır. Bu tutum ölçeği farklı öğretim kademelerinde görev yapan öğretmenlerin genel demokratik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. "Published for the Attitude Research Laboratory" tarafından geliştirilen ve birçok ülkede uygulandığı ifade edilen "Teacher Opinionnaire On Democracy" adlı bu ölçek Gözütok (1995) tarafından dilimize çevrilerek Türk Milli Eğitim Sistemi'nin yapı ve işleyişine uygun hale getirilmiştir. Ölçek olumlu ve olumsuz ifadeleri içeren toplam 50 maddeden oluşmuş ve 5'li likert tipinde yapılandırılmıştır. Çalışmanın pilot uygulaması Kırşehir ili, Ahi Evran Üniversitesinde 120 öğretmen adayı ile yapılmış ve güvenilirlik kat sayısı .838 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayısı yüksek çıkması nedeni ile ölçeğin orijinal halinde hiçbir değişiklik yapılmamış ve 50 maddelik ölçek orijinal hali ile kullanılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi:

Veri toplama aracı ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 15.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır. Alt amaca yönelik verilerin analizinde t-testi, diğer alt amaçlara yönelik verilerin analizinde tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) tekniği kullanılmıştır. ANOVA puanlarının anlamlı çıktığı durumlarda grupların ortalama puanları arasında belirlenen anlamlı farkın kaynağını belirlemek veya farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe Post Hoch çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Öğretmen ve öğretmen adaylarının demokratik tutum düzeylerini tespit edebilmek amacıyla "düşük" "orta"

ve “yüksek” olmak üzere 3 kategori belirlenmiştir 50 maddelik ölçekten alınabilecek en düşük puan 50 en yüksek puan ise 250’dir. Buna göre 50 ile 250 puan aralığında; “50 -116” puan aralığı düşük, “117 - 183” puan aralığı orta ve “184 - 250 puan aralığı ise yüksek düzey olarak tespit edilmiştir.

3. Bulgular

1. Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Demokratik Tutum Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 1. Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Demokratik Tutum Düzeyleri

Gruplar		Düşük	Orta	Yüksek	\bar{X}	S
Öğretmen Adayı	Aralık	50-116	117-183	184-250	182,64	17,37
	f	-	106	94		
	%	-	53	47		
Öğretmen	Aralık	50-116	117-183	184-250	180,55	15,11
	f	-	130	70		
	%	-	65	35		

Tablo 1’de görüldüğü gibi düşük düzey olan 50-116 puan aralığına giren öğretmen adayı ve öğretmen bulunmamaktadır. Orta düzey olan 117-183 puan aralığına giren öğretmen adaylarının oranı %53 iken öğretmenlerin oranı % 65’dir. Yüksek düzey olan 184-250 puan aralığına giren öğretmen adaylarının oranı % 47 iken; öğretmenlerin oranı ise %35’dir. Bu değerlere göre öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının öğretmenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarının demokratik tutum puanları ortalaması ($\bar{x}=182,64$), öğretmenlerin demokratik tutum puanları ortalaması ise ($\bar{x}=180,55$)’dir. Bu değerlere göre öğretmen ve öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

2. Demokratik Tutum Puanlarının Öğretmen ve Öğretmen Adayı Olma Durumuna Göre Farklılığına İlişkin Bulgular

Tablo 2. Demokratik Tutum Puanlarının Öğretmen ve Öğretmen Adayı Olma Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Gruplar	n	\bar{X}	S	sd	t	p
Öğretmen Adayı	200	182,64	17,37	398	1,280	,201
Öğretmen	200	180,55	15,11			

Tablo 2’ye göre öğretmen adaylarının demokratik tutum puanları ortalaması öğretmenlerin demokratik tutum puanları ortalamasına göre yüksek olsa da demokratik tutum puanları öğretmen ve öğretmen adayı olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(398)} = 1,280$; $p>0,05$]. Bu bulgu, öğretmen adayları ile görevde bulunan öğretmenlerin demokratik tutumları arasında bir farklılık olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3. Öğretmen Adayı ve Öğretmenlerin DTÖ'den Aldıkları Puanların Ortalamaları

Maddeler	Öğretmen Adayı	Öğretmen	Maddeler	Öğretmen Adayı	Öğretmen
1	4,51	4,58	26	4,19	3,91
2	3,30	2,79	27	2,77	2,31
3	4,34	4,38	28	3,70	3,60
4	4,05	4,08	29	2,74	2,77
5	3,45	3,07	30	2,73	2,45
6	3,31	3,57	31	2,55	2,75
7	3,39	2,91	32	4,15	4,15
8	4,08	4,22	33	3,91	3,71
9	2,75	2,79	34	2,80	2,82
10	3,05	2,56	35	3,92	4,11
11	2,86	2,71	36	4,14	4,22
12	3,67	3,61	37	2,96	2,59
13	4,05	4,04	38	3,34	3,65
14	3,68	3,44	39	3,02	3,35
15	4,44	4,62	40	3,55	3,57
16	4,15	3,94	41	3,48	3,34
17	3,84	4,05	42	4,19	4,31
18	3,59	3,81	43	4,08	4,14
19	4,09	4,04	44	3,52	3,67
20	4,14	3,96	45	3,47	2,98
21	3,88	3,91	46	4,22	4,27
22	3,69	3,95	47	4,32	4,31
23	3,89	3,77	48	4,25	4,22
24	3,28	3,47	49	2,57	2,39
25	4,23	4,22	50	4,22	4,33

Öğretmen ve öğretmen adaylarının demokratik tutum ölçeğinden en düşük puan aldıkları maddelere aşağıda örnekler verilmiştir:

“ **md. 2 -Öğrenciler okulda yarışma içinde olmalıdır. Çünkü ilerideki yaşantılarında da yarışma içinde olacaklardır**” maddesi öğretmenlerin düşük puan aldıkları maddeler arasında yer almaktadır. Öğretmen adayları ise öğretmenlere göre bu maddeden nispeten daha yüksek bir puan almışlardır. Eğitim sistemi öğrencilerin bir rekabet içine girmesine neden olsa da eğitimcilerin öğrencilerini bir yarış atı gibi görmesi onların demokratik tutumları açısından son derece düşündürücüdür. Gutek (2001)'e göre okullardaki öğretimde bireysel olmayan bir süreç işlendiğinde, bir fabrikada olduğu gibi, insanlar birey olarak değil de bir ürün olarak kabul edilir. Okullardaki bu eleyici düzenin sonucunda eğitim çoğu insanın kaybettiği, çok az insanın kazandığı bir yarış haline gelir (Aktaran:Hotaman, 2010).

“ **md. 7- Öğrenciler okul kantinini işletemeyecek kadar genç ve deneyimsizdirler**” maddesinden öğretmenlerin düşük puan almaları öğretmenlerin sorumluluk alma noktasında öğrencilerine güvenmediklerini göstermektedir. Oysa ki demokrasi sadece hak ve özgürlükler rejimi değil aynı zamanda sorumlulukların da yerine getirildiği bir sistemdir. Öğrencilerimize okullarda bir takım sorumluluklar yüklemesek daha sonra demokrasinin onlardan beklediği sorumlulukları yerine getirmelerini nasıl bekleyebiliriz?

“ **md. 9 - Gençlerin suç davranışlarının sıklığının artması, onların çok fazla özgür bırakılmalarının sonucudur**” maddesinden hem öğretmen adayları hem de öğretmenler düşük puan almışlardır. Demokraside özgürlük bireyin dilediği her şeyi yapabilmesi demek değildir. Öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin, demokrasinin gençlere sağladığı

özgürlüğü onları suç işlemeye teşvik eden bir özgürlük olarak algılamaları demokrasi-nin aynı zamanda bir kurallar rejimi olduğunun unutulduğunu göstermektedir.

Yine öğretmen adaylarına göre öğretmenlerin düşük puan aldıkları maddeler arasında “**md.10** -Sınavların türleri ve zamanları öğretmenlerin kararıyla belirlenmelidir”, “**md. 29**- Ev ödevlerinin belirlenmesi öğrencilerin kararına bırakılmamalıdır” ve “**md. 45** - Öğrencilerin sınıfta oturacakları yeri kendilerinin seçmelerine izin verilmemelidir” maddeleri yer almaktadır. Okul çocukların hayata hazırlandığı yer ise bu hayatta kendisi ve başkaları için bir takım kararlar alacak öğrencilerimizin okul hayatında kendisini ilgilendiren kararlara katılmasının öğretmenler tarafından engellenmesi beklenen bir demokratik yaklaşım değildir. “ **md. 30**-Bireysel özgürlük ancak gerekli olduğunda, grubun ilerlemesine engel olduğu durumlarda bireyin onayı alınmadan başkaları tarafından sınırlandırılabilir” maddesinden hem öğretmen adayları hem de öğretmenler düşük puan almışlardır. Ancak demokrasi çoğunluğun mutluluğu için bireyin feda edildiği bir rejim değildir. Demokraside her bireyin hakkı kutsaldır. Son olarak hem öğretmen adaylarının hem de öğretmenlerin düşük puan aldıkları maddeler arasında “ **md. 49**- Bir sınıftaki öğrenciler için “iyi niyetli despot bir öğretmen” “tam ve kontrolsüz özgürlük” tanıyan öğretmenden daha iyidir” maddesi yer almaktadır. Bu hala geleneksel bakışın eğitimcilerimiz arasında devam ettiğini göstermektedir. İyi niyetli de olsa sınıf içinde her istediğini zorla yaptıran bir öğretmenin rol-model olduğu öğrencilerinin arkadaşlarına, ailesine, daha sonra da eşine demokratik davranışlar göstermesini bekleyemeyiz.

3. Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları Üzerinde Bağımsız Değişkenlerin Etkisine İlişkin Bulgular

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları Üzerinde Bağımsız Değişkenlerin Etkisi

Cinsiyet	n	\bar{X}	S	sd	t	p	
Erkek	54	179,79	15,24	198	-1,411	,160	
Kadın	146	183,69	18,03				
Yaş	n	\bar{X}	S	sd	F	p	
18-20 yaş arası	114	184,12	17,68	2	1,083	,341	
21-23 yaş arası	86	180,57	16,92	197 199			
Gelir düzeyi	n	\bar{X}	S	sd	F	p	Fark Schfee
1. 500 TL'den az	34	184,55	15,37	3 196 199	3,291	,022	
2. 500-1000 TL	57	187,66	18,40				
3. 1000-2000 TL	69	180,39	16,76				
4. 2000 TL'den fazla	40	177,72	17,01				
Kardeş Sayısı	n	\bar{X}	S	sd	t	p	2-4
1 veya iki kardeş	137	182,50	18,30	198	-,163	,870	
3 ve fazla kardeş	63	182,93	15,27				
Yaşam Yeri	n	\bar{X}	S	sd	t	p	
Küçük Yerleşim Yeri	85	183,01	14,71	198	,260	,795	
Büyük Yerleşim Yeri	115	182,36	19,16				

Tablo 4’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının demokratik tutumları cinsiyet, yaş, kardeş sayısı ve yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($[t_{(198)} = -1,411; p>0,05]$, $[F_{(2-197)} = 1,083; p>0,05]$, $[t_{(198)} = -,163; p>0,05]$, $[t_{(198)} = -,260; p>0,05]$). Cinsiyet değişkeni demokratik tutum üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmasına rağmen kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre demokratik tutum puanları ortalamasının yüksek çıkması manidar bulunmuştur. Öğretmen adaylarının demokratik tutumları ailelerinin gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. $[F_{(3-196)} = 3,291; p<0,05]$. Yapılan Schfee testi sonuçlarına göre aile gelir düzeyi 500-1000 TL arasında olan öğretmen adayları ile 2000 TL’den fazla olan öğretmen adayları arasında aile gelir düzeyi 500-1000 TL arasında olan öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgu aile gelir düzeyinin yükselmesinin öğretmen adaylarının demokratik tutumları üzerinde olumlu bir etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

4. Öğretmenlerin Demokratik Tutumları Üzerinde Bağımsız Değişkenlerin Etkisine İlişkin Bulgular

Tablo 5. Öğretmenlerin Demokratik Tutumları Üzerinde Bağımsız Değişkenlerin Etkisi

Cinsiyet	n	\bar{X}	S	sd	t	p	
Erkek	58	176,56	15,99	198	-2,412	,017	
Kadın	142	182,18	14,48				
Yaş	n	\bar{X}	S	sd	F	p	
24-32 yaş arası	68	180,76	13,15	2	0,49	,953	
33-40 yaş arası	78	180,14	16,02	197			
41-58 yaş arası	54	180,88	16,30	199			
Gelir düzeyi	n	\bar{X}	S	sd	F	p	Fark Schfee
1. 500-1000 TL	24	175,37	16,69	2	3,663	,027	
2. 1000-2000 TL	81	178,81	14,26	197			
3. 2000 TL’den fazla	95	183,34	114,99	199			
Kardeş Sayısı	n	\bar{X}	S	sd	t	p	
1 veya iki kardeş	105	178,76	14,89	198	-1,773	,078	1-3
3 ve fazla kardeş	95	182,53	15,18				2-3
Yaşam Yeri	n	\bar{X}	S	sd	t	p	
Küçük Yerleşim Yeri	26	179,57	15,60	198	-,353	,724	
Büyük Yerleşim Yeri	174	180,70	15,08				

Tablo 5’de görüldüğü gibi öğretmenlerin demokratik tutumları yaş, kardeş sayısı ve yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F_{(2-197)} = 0,49; p>0,05]$, $[t_{(198)} = -1,773; p>0,05]$, $[t_{(198)} = -,353; p>0,05]$.

Öğretmenlerin demokratik tutumları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir $[t_{(198)} = -2,412; p<0,05]$. Kadın öğretmenlerin demokratik tutum puan ortalaması ($\bar{X}=182,18$) iken erkek öğretmenlerin demokratik tutum puan ortalaması ($\bar{X}=176,56$)’dir. Bu bulguya göre kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre demok-

ratik tutumlarının daha iyi olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin demokratik tutumları gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. [$F_{(2-197)} = 3,363$; $p < 0,05$]. Yapılan Schfée testi sonuçlarına göre gelir düzeyi 500-1000 TL arasında olan öğretmenler ve 1000-2000 TL arasında olan öğretmenler ile 2000 TL'den fazla olan öğretmenler arasında gelir düzeyi 2000 TL'den fazla olan öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgu öğretmenlerin gelir düzeyleri yükseldikçe demokratik tutumlarının da yükseldiği şeklinde yorumlanabilir.

4. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları ile Mamak ilçesinde çalışan öğretmenlerin demokratik tutumlarını karşılaştırmalı olarak tespit etmek ve çeşitli değişkenlerin demokratik tutumlar üzerindeki etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma bulgularından şu sonuçlara ulaşılmıştır.

➤ Öğretmen adayları ile görevde olan öğretmenlerin demokratik tutumları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak ortalama puanlara bakıldığında öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının öğretmenlere göre daha iyi olduğu görülmüştür. Türkiye'de öğretmen tutumları ile ilgili bazı araştırmalarda, öğretmenlerin istedik davranışlarının yeterli olmadığı ve meslekleri boyunca karşılaştıkları olumsuzlukların da arttığı belirtilmektedir (Ertürk,1970, Akt: Bulut, 2006). Doğanay, Çuhadar ve Sarı (2004) yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin %88'inin militan demokrasi anlayışını daha çok benimsedikleri sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin uygulamada karşılaştıkları zorluklar onların demokratik tutumları üzerinde olumsuz etkiler oluşturabilmektedir. Öğretmen adaylarının uygulamada olmadıkları için bu zorluklar ile karşı karşıya kalmamaları öğretmenlere göre demokratik tutumlarının daha olumlu olmasına neden olmuş olabilir.

➤ Öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin demokratik tutumları orta düzeydedir. Ancak bu düzey yeterli görülmemiştir. Çünkü ölçekte yer alan bir kısım maddelere verdikleri cevaplarda görüldüğü gibi öğrencilerin kararlara katılma, sorumluluk alma, gibi demokratik beklentilere öğretmen adayları ve özellikle de öğretmenlerin yeterli ölçüde cevap veremedikleri görülmüştür. Aynı zamanda öğretmenlerin disiplin ile otoriter davranış; özgürlük ile de sınırsız serbestliği bir tutmaları demokratik tutumlarını olumsuz etkilemiştir. Öğretmenlerin demokratik tutumlarını düşüren nedenlerin başında öğrencilerine karşı duydukları güvensizlik duygusunun yattığı görülmektedir. Oysa ki; Çankaya (2011)'ya göre demokratik bir tutumun temelini oluşturan etkenlerin başında güven, işbirliği, sorumluluk ve hoşgörü gelmektedir. Araştırmalar, Türkiye'de öğretmen tutumlarının ağırlıklı olarak otoriter olduğunu ve bu eğilimin zaman içinde daha da arttığını göstermektedir. Öğrenci-öğretmen arasında otoriteye dayalı bir ilişki olması, öğretmenlerin demokratik değerleri kazandırmaları konusunda yeterli çaba göstermemesi yapılan araştırmaların sonucu olarak ortaya çıkmıştır

(Gürşimşek ve Göregenli, 2004). Yine öğretmenlerin demokratik davranışlarında bir takım eksikliklerin olduğu çeşitli çalışmalarda vurgulanmıştır. (Gözütok, 1995; Şahin, 1995, Atasoy 1997). Demircioğlu, Mutluer ve Demircioğlu (2011)'nin yaptıkları araştırma da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik öğretmen olmak için yeterince eğitim almadıklarını ifade etmeleri bu eksikliğin nedenlerinden biri olarak gösterilebilir. Okutan (2010)'ın vurguladığı gibi okul müdürünü okulun “tek adamı”, öğretmenin de sınıfın “tek adamı” olarak görülmesi ve “öğrenci hiçbir şey bilmez, öğrenmek için okula gelen öğrenci her şeyi bilen öğretmenin kurallarına ve kararlarına harfiyen uyar” anlayışının hala bir kısım öğretmenlerimizde devam etmesi demokrasi eğitiminde istenilen düzeye gelemememizin nedenleri arasında gösterilebilir.

➤ Öğretmenlerin demokratik tutumları cinsiyet değişkenine göre kadın öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılık göstermişken öğretmen adaylarında cinsiyet değişkeni anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Ancak kadın öğretmen adaylarının demokratik tutum puanları ortalaması erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek çıkmıştır. Yurt içinde yapılan bazı çalışmalarda cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının demokratik tutumları üzerinde bir etkisinin olmadığı (Karahana, Sardoğan, Özkamalı ve Dicle, 2006; Ercoşkun ve Nalçacı, 2008; Akın ve Özdemir, 2009; Ektem ve Sünbül, 2011); bunun aksine birçok çalışmada ise kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre demokratik tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşımlardır (Büyükkaragöz ve Kesici, 1996; Nalçacı ve Ercoşkun, 2006; Erdem ve Sarıtaş, 2006; Genç ve Kalafat, 2007; Genç ve Kalafat, 2008; Gömleksiz ve Kan, 2008; Tekin, Yıldız, Lök ve Taşğın, 2009; Aydemir ve Aksoy, 2010; Gömleksiz ve Çetintaş, 2011).

➤ Öğretmenlerin gelir düzeyi yükseldikçe demokratik tutumları da yükselirken öğretmen adaylarında aile gelir düzeyi yüksek olan öğretmen adaylarının demokratik tutumları daha düşük çıkmıştır. Öğretmen adaylarına ilişkin bulunan sonuç, Gömleksiz ve Çetintaş (2011) 'ın yaptığı araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir. Ancak Gömleksiz ve Kan'ın (2008) ve Kılıç, Ercoşkun ve Nalçacı (2004)'nin ailenin gelir düzeyinin yükselmesinin bireyin demokratik tutumunu olumlu yönde etkilediğini gösteren araştırma sonuçlarıyla örtüşmemektedir. Akın ve Özdemir (2009) ise araştırmalarında öğretmen adaylarının ailelerinin gelir düzeylerinin demokratik tutumları üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşımlardır.

➤ Yaş, kardeş sayısı ve yaşam yeri değişkeni öğretmen ve öğretmen adaylarının demokratik tutumları üzerinde bir etki oluşturmamıştır. Ercoşkun ve Nalçacı (2008) 'nin yaptıkları çalışmada da yaşam yerinin ve kardeş sayısının öğretmen adaylarının demokratik tutumları üzerinde bir etkisi olmamıştır. Gömleksiz ve Çetintaş (2011) ise yaptıkları çalışmada, öğretmen adaylarının kardeş sayısı azaldıkça demokratik tutum puanlarının düştüğü, kardeş sayısı arttıkça demokratik tutum puanlarında artış olduğunu tespit etmişlerdir.

5. Öneriler

1. Öğretmenlerin, öğretmen adaylarına göre demokratik tutumlarının mesleki tecrübe ve yaşın gerektirdiği olgunluk nedeni ile daha iyi olması gerekirken demokratik

tutum puanları daha düşük çıkmıştır. Bu nedenle öğretmenlerin demokratik tutumlarını olumsuz etkileyen sebeplerin ortaya konulabilmesi için nitel araştırmaların yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

2. Öğretmen adaylarına okuldaki demokratik hayatı kitaplardan aktararak değil bu hayatı yaşatarak içselleştirmelerinin sağlanması önerilmektedir.

3. Öğretmen adaylarının öğretmen olarak okullarına gitmeden önce eğitim aldıkları üniversitelerin onların demokratik tutumlarını geliştirecek örnek kurumlar haline getirilmesi gerekmektedir.

4. Gelir düzeyi yüksek olan öğretmenlerin demokratik tutumları düşük olan öğretmenlere göre daha iyi olduğuna göre öğretmenlerimizin sosyo-ekonomik düzeylerinin yükseltilmesinin onların demokratik tutumlarını olumlu bir şekilde etkileyeceği düşünülmektedir.

6. Kaynakça

- Akın, U. ve Özdemir, M. (2009). Öğretmen Adaylarının Demokratik Değerlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Eğitim Bilimleri Fakültesi Örneği, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt 42, Sayı 2, ss188-198.
- Alobiedat, A. Saraierh, R. (2009). The Degree of Democratic Practicing in the Classroom by Teachers, European Journal of Social Sciences – Volume 9, Number 1.
- Atasoy, A. (1997). İlköğretim İkinci kademedeki demokrasi eğitimi ve ilköğretim ikinci kademe öğretmen ve öğrencilerin demokratik tutum ile davranışlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydemir, H. Ve Aksoy, D. A (2010). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Demokratik Tutumlarının Bazı Değişkenlerle İlişkisi: Malatya Örneği. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt-Sayı: 12-1 Yıl: 2010.
- Başar, H. (1997) Sınıf Yönetimi. Ankara: PEGEM.
- Beane, J.A. (2005). A Reason To Teach: Creating Classrooms Of Dignity And Hope. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Bulut, N. (2006). Bir Grup Üniversite Öğrencisinin Demokratik Tutumları ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki İlişkiler. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. Kış 2006, Sayı 45, ss: 37-59.
- Büyükkaragöz, S. ve Kesici, Ş. (1996). Öğretmenlerin Hoşgörüsü ve Demokratik Tutumları. Eğitim Yönetimi Dergisi. Yıl 2, Sayı 3, Yaz 1996, ss. 353-365.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Pegem Akademi.
- Çankaya, H. İ. (2011). İlköğretim Okul Yöneticilerinin Demokrasiye İlişkin Tutumlarının Etkileyen Bazı Etkenler Üzerine Bir Araştırma, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10 (2) 945-960.
- Çankaya D. ve Seçkin, O. (2004). Demokratik değerlerin benimsenmesi açısından öğretmen ve öğretmen adaylarının görüş ve tutumları. Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu (ss. 461-466). (20-21 Mayıs 2004). Çanakkale.
- Demirbolat, A. O. (1999) Demokrasi ve Demokratik Eğitim. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Sayı 18. S229-244.
- Demirbolat, A. (1997). Eğitim-Demokrasi İlişkisi: Demokrasi ve İnsan Hakları Eğitimi. L. Küçükahmet (Ed.). Eğitim Bilime Giriş, 1. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Demircioğlu, H. İ., Mutluer, C. Ve Demircioğlu, E. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Demokratik Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşleri, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt: 19, No: 2, ss.577-586.
- Doğanay, A., Çuhadar, A. ve Sarı, M. (20-21 Mayıs 2004). Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenlerinin Demokrasi Anlayışlarına İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi, Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu (ss. 461-466). Çanakkale.
- Ektem, S. I. ve Sümbül, M. A. (2011). Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 31, ss. 159-168.
- Ercoşkun, H. M. ve Nalçacı, A. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Empatik Beceri ve Demokratik Tutumlarının İncelenmesi, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 180. ss. 204-215.
- Erdem. A. R., Sarıtas E. (2006). Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarının Davranışlarının Demokratikliğine ilişkin Algıları (PAÜ Örneği). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:16, Konya.
- Genç, Z. S. (2006) Demokratik Kazanımların Gerçekleştirilmesinde İlköğretim Öğretmenlerinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 171.Yaz.
- Genç, Z. S. ve Kalafat, T. (2007). Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları İle Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 22. ss. 10-22.
- Genç, Z. S. ve Kalafat, T. (2008). Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları İle Empatik Becerilerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 19, ss. 211-222.
- Gömlüksiz, M. N. Ve Çetintaş, S. (2011). Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları), Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 17, 1-14.
- Gömlüksiz, N. M. ve Kan, Ü.A. (2008). Eğitim Fakültesi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarına Kayıtlı Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumlarının Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Örneği), Milli Eğitim Dergisi, Sayı 178. ss. 44-64.
- Gözütok, D.(1995). Öğretmenlerin Demokratik Tutumları, Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayınları.
- Gürşimşek, I. ve Göregenli, M. (2004), Öğretmen adayları ve öğretmenlerde demokratik tutumlar, değerler ve demokrasiye ilişkin inançlar, Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu, 20-21 Mayıs, Çanakkale.
- Henderson, J.G. (2001). Reflective Teaching Professional Artistry Through Inquiry. New Jersey: Macmillan Publishing Company.
- Hotoman, D. (2010). Demokratik Eğitim: Demokratik Bir Eğitim Programı, Kuramsal Eğitimbilim, 3 (1), 29-42.
- Jacobsen, D. and Others. (1985). Methods For Teaching, A Skill Approach, 2 Ed, Columbus: Charles and Merrill Pub. Comp.
- Karadağ, E., Baloğlu N., Yalçınkayalar, P. (2006). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Öğretmenler Tarafından Algılanan Demokratik Tutumları ile Öğretmenlerin Demokratik Değerleri Üzerine İlişkisel Bir Araştırma. Değerler Eğitimi Dergisi, 4 (12), 65-82.
- Karahan, F. T., Sardoğan, E.M., Özkamalı, E. ve Dicle, N. A. (2006). Öğretmen Adaylarında Demokratik Tutum, Nevrotik Eğilimler ve Kendini Gerçekleştirme, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 30, ss. 149-158.
- Karasar, N. (1999). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayınları.
- Kılıç, D., Ercoşkun, H. ve Nalçacı, A. (2004). Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Demok-

- ratik Tutumları, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl:8, s.2-3, ss.9-19.
- Mosher, R., Kenny, R. A., & Garrod, A. (1994). *Preparing for Citizenship: Teaching Youth to Live Democratically*. Westport, CT: Praeger.
- Nalçacı, A. ve Ercoşkun, H.M. (2006). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, KKEFDI|OKKEF, Sayı 14. Ss. 241-257.
- Okutan, M. (2010). Türk Eğitim Sistemi'nde Demokrasi Eğitimi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt 7, Sayı 1, ss. 938-946.
- Ravitch, D. (1991). Democracy: What It Is And How To Teach It. *Social Studies: March/April 91*. Vol.82. (Issue.2). P 50.6p.
- Şahin, A. (1995). İlköğretim okullarında yönetimin demokrasi ve otokrasi boyutları arasındaki yeri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saracaloğlu, A. S., Evin, İ., Varol, S. R. (2004). İzmir İlinde Çeşitli Kurumlarda Görev Yapan Öğretmenler ile Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı:4/2, Ankara.
- Sarı, M. Sadık, F. (2012). Öğretmen Adaylarının Demokrasi Algıları (Çukurova Üniversitesi Örneği)", *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 67-82.
- Taçman, M. (2009). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Demokratik Tutumları, www.world-educationcenter.org/index.php/cjes/article/.../6/9. Erişim Tarihi: 08.04.2013.
- Tekin, M., Yıldız, M., Lök, S. ve Taşğın, Ö. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Çeşitli Değişkenlere Göre Demokratik Tutum Düzeylerinin İncelenmesi, Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 3, Sayı 3, ss. 204-212.
- Yurtseven, R. (2003). Ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin demokratik tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EXTENDED ABSTRACT

Democracy is a form of government in which people have the power It is not only a government form but also participants in democracy be able to make and change decisions related to social and political life. People should learn democratic attitudes in their families before starting school, in social life and in school to be able to gain the democratic manner of life. Democracy culture needs to be alive for living democracy in a society. In other words, democracy must be brought into a way of life of individuals. The democracy can live and develop that has been accepted as a form of behavior as a living way in societies. The essence of democracy must comprehend to begin from young age that constitute to society individuals for continuing democratic order and the best way of the implementation of democracy. The healthy and good preconditions of the functioning democracy institution are to have well-trained and conscious citizens in social system (Demirpolat, 1997). School is one of the most important institutions that raise conscious citizens. Schools fulfill not only mirroring the function of individual, society, culture, and values but also gains to all other individuals together Within the school environment it is possible to grow transformed values in a democratic way of life of individuals [provided that](#) the teachers have adopted these values(Çankaya & Seçkin, 2004).

In this sense, teaching democratic attitudes and behaviors shoulder responsibility to teachers and pre-service teachers. The purpose of this study is to determine democratic attitudes of pre-service teachers and teachers.

- The aim of this study is to examine the attitudes of Turkish university students and teachers who serve primary school towards democratic attitude.

- This study is a descriptive research in the scanning model. The population of the study, has been constituted, Social Studies, Science, History and Biology teacher candidates at Faculty of Education at Gazi University in the academic year 2010-2011 and teachers teaching in primary school. A sample of this study is constituted to 200 pre-service teachers studying at Faculty of Education in Gazi University in 2010-2011, academic year and to 200 teachers teaching at a primary school in Mamak district in Ankara.

- The instrument used in this survey study was the “Teacher Opinionaire On Democracy” originally developed by “Published for the Attitude Research Laboratory” and then translated by Gözutok (1995). This scale consists of 50 likert type items and response “strongly” “Strongly agree”, “agree”, “undecided”, “disagree” and “strongly disagree”, respectively. The reliability of the Teacher Opinionaire On Democracy have been tested previously to 120 teacher candidates at Faculty of Education at Ahi Evran University in the academic year 2010-2011.

In the analyses part of this study has been benefited from SPSS 15.0 (Statistical Package For Social Sciences). In addition, in this study, there has been used one-sample t procedures and one-way analysis of variance (ANOVA) tactic.

- There is not a significant difference between the mean attitude scores of teachers candidates and teacher who serve in primary school towards democratic attitude [$t(398) = 1,280$; $p>0,05$]. There is not any significant difference between the candidate teachers in democratic attitude according to gender, age, living place, and numbers of brothers ($[t(198) = -1,411$; $p>0,05$], [$F(2-197) = 1,083$; $p>0,05$], [$t(198) = -,163$; $p>0,05$], [$t(198) = -,260$; $p>0,05$]). On the other hand, there is a significant differences in democratic attitudes of teachers according to gender, age, living place, and number of brothers ($F(2-197) = 0,49$; $p>0,05$], [$t(198) = -1,773$; $p>0,05$], [$t(198) = -,353$; $p>0,05$]. There is a significant differences democratic attitude of teachers according to gender [$t(198) = -2,412$; $p<0,05$]. Female teachers ($\bar{X}=182,18$) have a positive attitude towards democracy When they are compared to male teachers ($\bar{X}=176,56$). It is found that a significant differences in democratic attitudes of teachers according to income [$F(2-197) = 3,363$; $p<0,05$].

- Based on the findings of this study, there is not any significant difference between the mean attitude scores of teacher candidates and teachers who serve in primary school towards democratic attitude. However, the democratic attitudes of teacher candidates and teachers serving in a primary school have demonstrated a significant difference when the average score is examined. There is a significant difference of the democratic attitudes of teachers according to gender; however, there is a noteworthy difference of the democratic attitudes of the candidate teachers according to gender. The democratic attitude of female teacher candidates is highly than teachers who serve in primary school. There is no positive attitude varies between teachers and teacher candidates in terms of age, the number of brothers, and living place.